XI. Archeologiniai žvalgymai
Archaeological Field Surveys

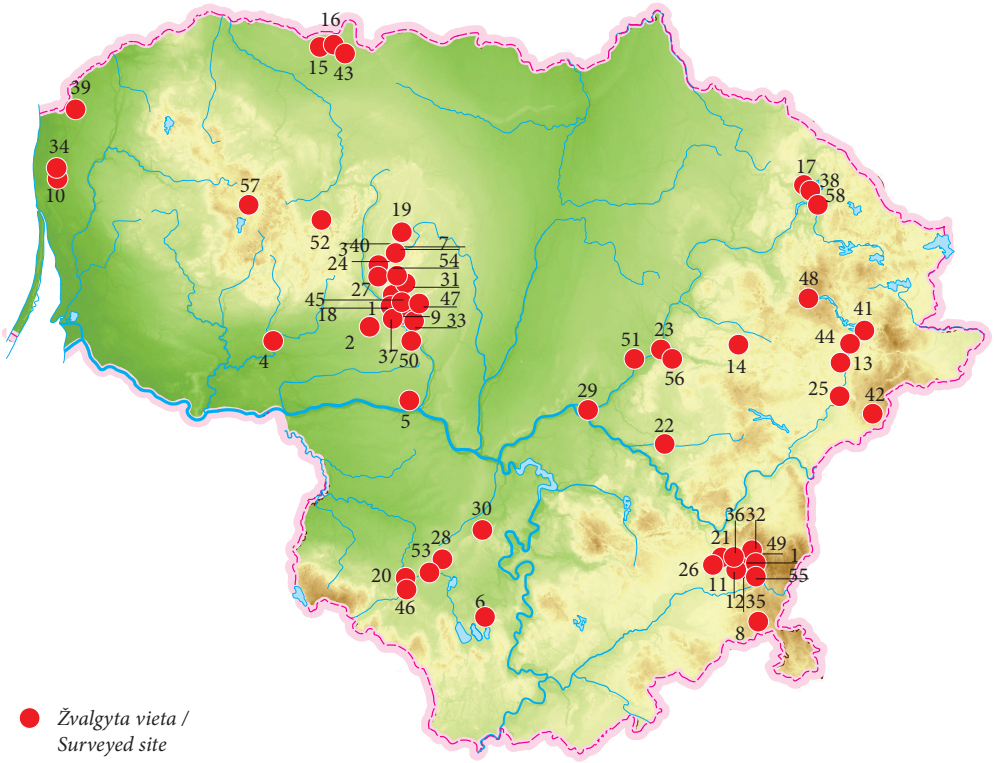

Žvalgyta vieta / Surveyed site

1. *Akmenė*
2. *Anulynas*
3. *Aukštiškiai*
4. *Batakiai*
5. *Belvederis*
6. *Cigoniškiai*
7. *Daukšiai*
8. *Didžiosios Sėlos*
9. *Fliorencija*
10. *Girkaliai (žr. I)*
11. *Juodiškės*
12. *Juodšiliai*
13. *Kaltanėnai (žr. I)*
14. *Kašelinė*
15. *Kivyliai*
16. *Klykoliai*
17. *Kriaunos*
18. *Kušeliškė*
19. *Liepiškiai*
20. *Liudvinavas*
21. *Merešlėnai*
22. *Musė, upė (žr. XV)*
23. *Nuotekai*
24. *Pabariukai*
25. *Paduobė*
26. *Pakrempė*
27. *Palapišiai*
28. *Paužiškis*
29. *Pavinkšnė*
30. *Pažarstis*
31. *Pažobris*
32. *Piktakonys*
33. *Poškaičiai*
34. *Pryšmančiai (ir I)*
35. *Prūdiškės*
36. *Raistai*
37. *Riogliškiai*
38. *Sartai (ežeras)*
39. *Senoji Įpiltis (žr. I)*
40. *Skogalis*
41. *Strigailiškis*
42. *Strūna, upė (žr. XV)*
43. *Sugінčiai*
44. *Šakarva*
45. *Šiaulėnai*
46. *Šimuliai*
47. *Tautušiai*
48. *Tauragnai*
49. *Tilteliai*
50. *Ugioniai*
51. *Ukmergė*
52. *Vaiguva*
53. *Varnupiai*
54. *Vėžlaukis*
55. *Vilkiškės*
56. *Virkščiai*
57. *Virvytė, upė (žr. XV)*
58. *Zaduoja*

Tautvydas Bajarūnas

Sartų ežero šiaurinės dalies apyežerės žvalgymai

2017 m. Sartų ežero Š dalies apyežerėje (Rokiškio r., Kriaunų sen.) atlikti archeologiniai žvalgymai, siekiant išsiaiškinti, ar čia yra dar nežinomų priešistorinį apgyvendinimą ir anksty-vųjų žmonių veiklą liudijančių pėdsakų, bei patikrinti teritorijas, esančias šalia ankstesnių archeologinių žvalgymų metu aptiktų senovės gyvenviečių, neįtrauktų į NKVR. Tyrimai vyko moksliniais tikslais, tyrėjo iniciatyva ir lėšomis.

Žvalgyti 4 ariami laukai: vienas šalia Kriaunų kaimo (Rokiškio r.), du – Zaduojos (Zarasų r.) ir vienas – Bobriškio kaimų (Rokiškio r.). Be to, Zaduojos kaime patikrinta kalva, paste-

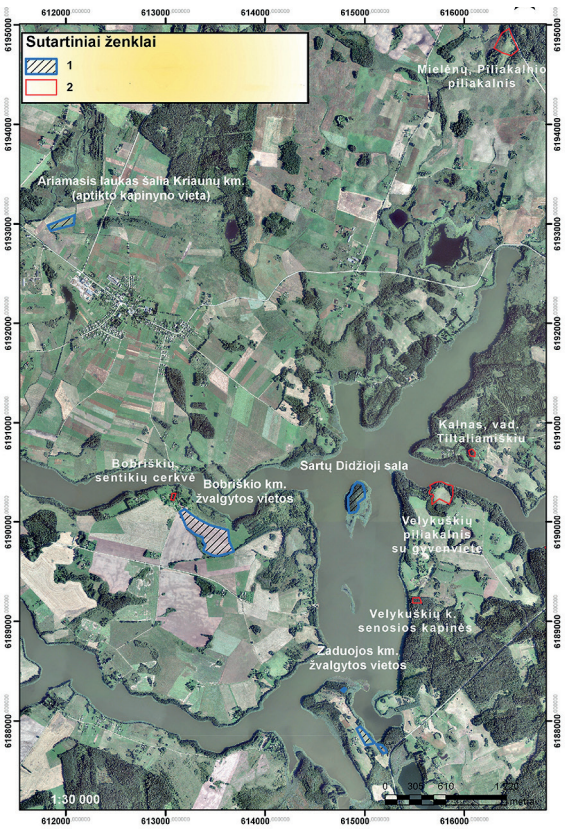

1 pav. Tirtų vietų situacijos planas: 1 – archeologinių žvalgymų vietos; 2 – NKVR saugomų objektų ribos. T. Bajarūno brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigated locations: 1 – surveyed sites; 2 – boundaries of the objects protected by the Register of Immovable Cultural Property.

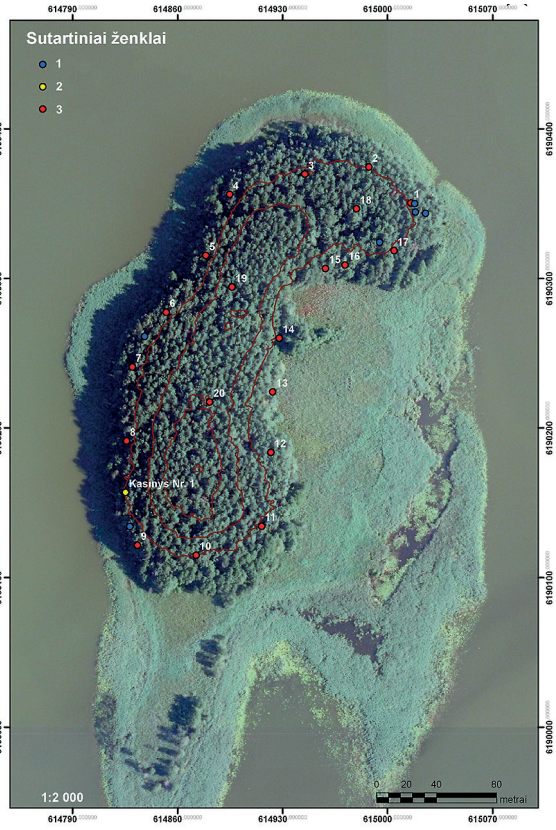

2 pav. Sartų ežero Didžiosios salos tyrimų situacinis planas: 1 – paviršiniai radiniai; 2 – gręžiniai; 3 – kasiniai. T. Bajarūno brėž.

Fig. 2. Situation plan of the investigation on Lake Sartai's Large Island: 1 – surface finds; 2 – boreholes; 3 – excavations.

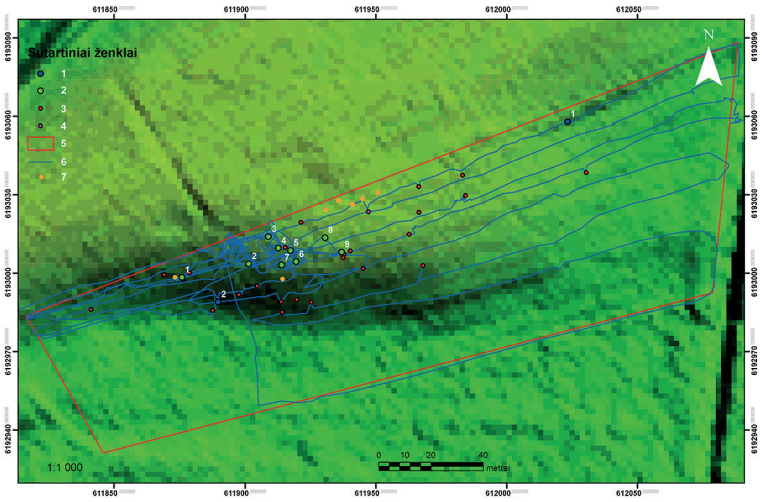

3 pav. Kriaunų kaime esančio ariamo lauko tyrimų situacinis planas: 1 – pavieniai žmonių kaulai; 2 – suardyti palaidojimai; 3 – keramika; 4 – gludintuvas; 5 – ariamo lauko ribos; 6 – nueitas kelias su GPS imtuvu; 7 – XIX–XX a. metaliniai dirbiniai. T. Bajarūno brėž.

Fig. 3. Situation plan of the investigation of the ploughed field in Kriaunai village: 1 – isolated human bones; 2 – destroyed burials; 3 – pottery; 4 – a whetstone; 5 – the ploughed field's boundaries; 6 – the route taken with the GPS receiver; 7 – 19th–20th-century metal artefacts.

4 pav. Ariant suardyto kapo 1 liekanos iš PR. T. Bajarūno nuotr.

Fig. 4. The remains of burial 1, which had been destroyed by ploughing, as seen from the SE.

bėta analizuojant LiDAR žemėlapį. Taip pat patikrinta dar 1933 m. P. Tarasenkos aptikta ir rašytiniuose šaltiniuose jau žinoma, tačiau neįtraukta į NKVR teritorija – Sartų ežero Didžioji sala. Saloje padaryta 20 gręžinių ir iškastas 1 kasinys. Išartuose laukuose atlikti vizualiniai paviršiaus žvalgymai, siekiant aptikti ir lokalizuoti kuo daugiau archeologiškai vertingų teritorijų. Kitose riboto matomumo teritorijose vizualiai žvalgytos vietos, kuriose buvo matomi žemės judinimo pėdsakai, pavyzdžiui, kurmiarausiai. Perspektyviose vietose kasta ir gręžta siekiant išsiaiškinti, ar yra išlikęs archeologiškai vertingas sluoksnis. Nueitas kelias, aptikti radiniai ir kasiniai fiksuoti rankiniu GPS imuvu. Visos tyrinėtos teritorijos lokalizuojamos Sartų regioninio parko teritorijoje (1 pav.).

Žvalgant Sartų ežero **Didžiąją salą** jos PV dalyje aptiktas 15–42 cm storio juodžemio kultūrinis sluoksnis, kuris pagal kasinyje 1 (2 pav., kasinys 1) ir paviršinių žvalgymų metu aptiktą lipdytą keramiką lygiu paviršiumi galėtų būti datuojamas VIII–XII a. Paviršinių žvalgymų metu radinių gausa išsiskyrė ir ŠR dalis, tačiau šioje dalyje gręžiniais (2 pav., gręžinys 1) susi-

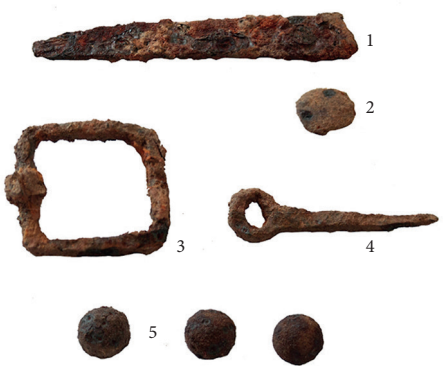

5 pav. Žvalgant Kriaunų kaime esantį ariamą lauką aptikti XIX–XX a. metaliniai dirbiniai: 1 – peilio geležtė; 2 – saga; 3 – diržo sagtis; 4 – neaiškios paskirties geležinis dirbinys; 5 – šrapnelio šratai. T. Bajarūno nuotr.

Fig. 5. 19th–20th-century metal artefacts discovered during the survey of the ploughed field in Kriaunai village: 1 – a knife blade; 2 – a button; 3 – a belt buckle; 4 – an iron artefact with no clear purpose; 5 – shrapnel balls.

formavusio kultūrinio sluoksnio nepavyko aptikti. Iš viso žvalgant Sartų ežero Didžiąją salą aptikta 11 lipdytos keramikos lygiu paviršiumi šukių.

Žvalgymų metu **Kriaunų kaime** surastas nežinomas laidojimo objektas (3 pav.). Jo teritorijoje aptikta suardytų žmonių palaikų, priklausiusių mažiausiai 9 asmenims (4 pav.). Aplink palaikus rasta žiestos XIX a. keramikos šukių (20 vienetų), akmeninis gludintuvas bei 7 geležiniai dirbiniai (5 pav.). Laidojimo objektas yra suardytas arimo ir jokių radinių, kuriuos būtų galima tiesiogiai susieti su kapais, jame nerasta, todėl tiksliau datuoti jo negalime.

Žvalgant **Zaduojos kaime** aptikta viena lipdytos keramikos šukė su įraižomis, kuri dėl savo fragmentiškumo gali būti datuojama nuo IV–III tūkst. pr. Kr. iki I tūkst.

The Field Survey of the North of Lake Sartai

In 2017, four ploughed fields beside Kriaunos, Bobriškis (Rokiškis District) and Zaduoja (Zarasai District) villages were surveyed (Fig. 1). A new burial site with no clear chronology (Figs. 3–5) was discovered in Kriaunos village and a cultural layer, which, based on the collected hand built pottery with smooth surfaces, could date to the 8th–12th centuries, was found in the SW part of Lake Sartai's Didžioji Island during the survey of the island (Fig. 2).

Dovilė Baltramiejūnaitė

Žvalgomieji tyrimai Tauragnų seniūnijoje

2017 m. minint Piliakalnių metus ir siekiant atkreipti gyventojų dėmesį į vietos kultūros paveldą, AC iniciatyva Tauragnų seniūnijoje (Utenos r.) vykdytas Lietuvos kultūros tarybos iš dalies finansuotas projektas „Tauragnų krašto piliakalniai: atrask, pažink, išsaugok". Viena iš projekto veiklų buvo mažos apimties žvalgymai ir žvalgomieji archeologiniai tyrimai Tauragnų seniūnijoje (Utenos r.). Jų metu tyrinėta Tauragnų piliakalnio II papėdės gyvenvietėje ir Stučių kaime, naujai atrastoje senovės gyvenvietėje. Taip pat užfiksuota galimo pilkapyno vieta į V nuo Tauragnų kaimo, Labės ežero Š pakrantėje (1 pav.). Archeologiniuose tyrimuose dalyvavo savanoriai iš Utenos jaunųjų archeologų klubo (2 pav.), UKM archeologas D. Ribokas.

Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai **Tauragnų piliakalnio II papėdės gyvenvietėje** vykdyti siekiant patikslinti jos chronologiją ir surinkti daugiau duomenų apie gyvenvietės pobūdį. Gyvenvietė yra Tauragnų miestelio